

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

**PROGRAM
ZASADNICZEJ SZKOŁY ZAWODOWEJ**

JĘZYK ROSYJSKI

**Dodruk programu
DKO- 4-4016-19/90 z roku 1990**

**WARSZAWA 1994
WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE**

WARSZAWA 1990

PROGRAM
ZASADNICZEJ SZKOŁY ZAWODWEJ
JĘZYK ROSYJSKI

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ
INSTYTUT PROGRAMÓW SZKOLNYCH

Wydanie II, poprawione i zmienione, zatwierdzone zarządzeniem ministra edukacji narodowej Nr 23 z dnia 9 lipca 1990 r. (Dz. U. MEN nr 6, poz 33 z 1990 roku).

W niniejszym wydaniu wprowadzono zmiany wynikające:

- z nowego planu nauczania, w którym zmieniony został wymiar godzin języka rosyjskiego dla poszczególnych klas,
- z badań prowadzonych przez Instytut Programów Szkolnych w latach 1988—1989, dotyczących opinii nauczycieli o programie oraz osiągnięć absolwentów zasadniczych szkół zawodowych,
- z potrzeby uaktualnienia treści nauczania.

Program Nr: DKO-4-4016-19/90

341.2(073)

3298/b/c

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Znajomość języków obcych ma w świecie współczesnym ogromne, stale wzrastające znaczenie. Rozwój międzynarodowych stosunków politycznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych oraz intensywny rozwój nauki i techniki, to czynniki wymagające sprawego przepływu informacji i równie sprawego ich użytkowania, co nie jest możliwe bez praktycznej znajomości języków obcych. Jest to szczególnie istotne w krajach, których społeczeństwo włada językiem nie posiadającym światowego zasięgu. Uczenie się języka rosyjskiego stwarza możliwości zdobywania informacji, umożliwiającego korzystania w czasie studiów i w pracy zawodowej z publikacji w tym języku oraz bezpośrednie porozumiewanie się z cudzoziemcami.

Nauka języka rosyjskiego sprzyja kształceniu ogólnemu uczniów i rozwojowi ich osobowości, wzbogaca widzenie świata zapożyczając z innymi środkami wyrażania znanymi uczniom pojęć i stosunków, jak również wprowadza niektóre nowe pojęcia.

W wyniku realizacji programu nauczania języka rosyjskiego w zasadniczej szkole zawodowej uczniowie powinni osiągnąć taki poziom opanowania języka, który umożliwi im:

- rozumienie wypowiedzi usłanych w zakresie treści przewidzianych przez program,
- samodzielne czytanie przystępnych tekstów o charakterze informacyjno-użytkowym, literackim i specjalistycznym odpowiadających ich zainteresowaniom,
- porozumiewanie się w sytuacjach życia codziennego, zwłaszcza określonych przez program nauczania,
- przekazywanie treści przeczytanego tekstu,
- formułowanie wypowiedzi na piśmie w zakresie opanowanego materiału morfosyntaktycznego.

Ponadto uczniowie powinni zapoznać się z kilkoma wybitnymi przedstawicielami kultury i nauki rosyjskiej!

Program zakłada przede wszystkim utrwalanie i pogłębianie wiadomości i umiejętności przyswojonych przez uczniów w szkole podstawowej oraz kształtowanie podstawowych sprawności przydatnych w prostych sytuacjach związanych z pracą zawodową, co oznacza konieczność wprowadzenia określonej ilości nowego materiału morfosyntaktycznego, a szczególnie leksykalnego.

Ważnym celem nauki języka rosyjskiego jest przygotowywanie uczniów do dalszej, samodzielnej pracy nad pogłębianiem i rozszerzaniem znajomości języka, tzn. poznawanie przez nich technik samokształceniowych i wyrabianie odpowiednich nawyków niezbędnych w kształceniu ustawicznym.

TREŚCI KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

SŁOWNICTWO

Program zakłada utrwalenie użycia słownictwa przyswojonego w szkole podstawowej oraz wprowadzenie około 500 nowych jednostek leksykalnych do posługiwania się w mowie (300 — kl. I, 200 — kl. II). Przez jednostkę leksykalną rozumie się wyraz lub połączenie wyrazowe o innym znaczeniu niż znaczenie wyrazów wchodzących w to połączenie. Jako jednostki leksykalne traktowane są też stałe połączenia wyrazów, tzw. syntagmy konwencjonalne. Przy doborze słownictwa decydujące znaczenie mają potrzeby komunikacyjne uczniów.

TEMATY I SYTUACJE

(dla klas I — II)

A. Tematy i sytuacje dotyczące życia ucznia

- Nowa szkoła, organizacje szkolne, koła zainteresowań, informacje o sobie i o kolegach.
- Dom, najbliższa rodzina, internat, dojazdy do szkoły.
- Zakupy, korzystanie z różnych punktów usługowych.
- Zdrowie — pomoc lekarska.
- Korespondencja.
- Sport, turystyka, życie kulturalne.

- B. Tematy i sytuacje związane z wybranym zawodem
- Wybór specjalności.
 - Praktyki w warsztatach szkolnych i zakładach pracy.
 - Podstawowe narzędzia pracy i wykonywane czynności.
 - Spotkania z ludźmi różnych zawodów.
- C. Obrazy z życia społeczeństwa rosyjskiego
- Wazniejsze ośrodki kulturalne i przemysłowe.
 - Wybitni przedstawiciele kultury i nauki rosyjskiej
 - Tradycje i obyczaje
 - Kontakty gospodarcze i kulturalne
- Wazniejsze aktualne wydarzenia
- na podstawie wybranych artykułów (fragmentów) z czasopism, audycji radiowych i telewizyjnych.

KLASA I

(2 godziny tygodniowo)

MATERIAŁ MORFOSYNTAKTYCZNY

PRZYKŁADY
TYPÓW ZDAŃ

GRAMATYCZNE
SKŁADNIKI ZDAŃ

1. Zawieranie znajomości, wskazywanie osób

Кто это? Это	Materiał morfosyntaktyczny
Да, Нет,	ze szkoły podstawowej.
Как (тебя) зовут?	
(Меня) зовут	
Как (твоя) фамилия?	
Познакомьтесь, пожалуйста.	
Давай(те) познакомимся.	

2. Określanie związków (zależności zachodzących między osobami, przedmiotami, zjawiskami)

Коля — товарищ брата.	Materiał morfosyntaktyczny
У (меня) есть (сестра).	ze szkoły podstawowej.
У (него) нет	

3. Wyrażanie przyczyny i skutku

..... потому, что	Materiał morfosyntaktyczny
	ze szkoły podstawowej.

4. Określanie stanu fizycznego i psychicznego człowieka

Что с (тобой)? У (меня)	Materiał morfosyntaktyczny
болит	ze szkoły podstawowej.
. Я заболела.	
У (неё) грипп.	
Чем он болен? Ангиной.	
Мне (холодно).	
..... чувствует себя (хорошо).	

5. Określanie przestrzeni, po której odbywa się ruch

..... идёт по (улице, горам).	Materiał morfosyntaktyczny
	ze szkoły podstawowej.

/ / — elementy wymienne w zdaniu

6. Określanie osób wg zawodu, funkcji i miejsca pracy

Кто он? (она?)
Бригадир.

Он ткач. Она ткачиха.

бief, np.

сменный мастер, заместитель
директора, главный инженер.

Он работает в (гастрономе),
на (автомобильном заводе).

Материал морфосyntaktyczny
ze szkoły podstawowej
i nowa leksyka.

Кем (он) работает?
Кем будет (Ильр)?

(Он) станут (армономами).
гзэднику.

7. Wskazywanie i określanie przedmiotów, zjawisk, procesów

Что это? Это (станок,
измерительный прибор).

z wybranym zawodem.

Как называется (этот прибор)?
Czasownik nazывається

Zdania pytające w konstrukcjach
przyimkowych i bez-
przyimkowych jako odpowied-

niki polskich konstrukcji
z „który”.

8. Określanie wieku

Сколько (тебе) лет?

(Мне) лет.

Он большой, взрослый.

(Ей) лет (шестнадцать).

{(Ей) около (пятнадцати) лет.}

Zmiana szyku wyrazów [przy-
imek około z liczebnikami w
dopełniaczu] dla przybliżonej
informacji.

Материал морфосyntaktyczny

ze szkoły podstawowej.

9. Wyrażanie oddziaływania

Дай мне, пожалуйста,

Напиши (ей)

Материал морфосyntaktyczny
ze szkoły podstawowej.

Не мешайте (работать).

Поставь

Разденьтесь, пожалуйста.

Здравсуй (те), привет,
добрый день, до свидания,
спасибо, большое спасибо,
прошу вас (тебя), извини(те),
всего доброго.

Простите, вы не скажете

(Ты) должен (пойти)

10. Określanie miejsca pobytu (znajdowania się) osób, przedmiotów, przebiegu czynności

Где (ты) был? дома,
здесь, там, в, на,
у (врача).
..... есть (метро), нет
(телевизора).

Materiał morfosyntaktyczny
ze szkoły podstawowej
i nowa leksyka.

..... есть (метро), нет
(телевизора).

..... стоит у (доски).

..... сидит за (столом).

..... лежит в (сумке).

..... висит на (вешалке).

(Он) остановился перед
(витриной).

11. Określanie kierunku ruchu

Куда (он) идёт?

..... в (цех), на (завод),
к (Виктору), к (доске).

Откуда (он) пришёл?

..... с (завода), из (мастер-
ской).

..... отошёл от (стола).

..... (пришёл) сюда, (пошёл),
туда, (приехал) оттуда.

Materiał morfosyntaktyczny
ze szkoły podstawowej
i nowa leksyka.

12. Wyżazanie nabycia i utraty

..... купил (цветы),
 не купил (книгу),
 покупает (газеты),
 и нова лексыка.

Material mortosyntaktyczny
 ze szkoly podstawowej

..... отправляет (письма) то-
 вариамам, получил (открытку)
 от (друга).

..... не принёс (книгу).

..... потерял (часы).

..... нашла (деньги).

13. Wyżazanie pragnien i zamierzen

..... хочет (гулять).
 Material mortosyntaktyczny
 ze szkoly podstawowej.

14. Określanie sposobow poruszania się

(Он) едут поездом.
 Rzeczowniki w narzędniku lub
 w miejscowniku z przyimkiem
 na dla określenia środków tran-
 sportu.

15. Określanie czynności i rodzajow zajęć

Что ты делаешь?
 Я (рисую).
 Material mortosyntaktyczny
 ze szkoly podstawowej.

Чем ты занимаешься?
 Я занимаюсь (спортом).
 Czasowniki занимаюсь з re-
 czownikami в нарzędniku.

16. Określanie wiedzy, umiejętności oraz sposobow ich zdoby-
wania

..... понимает, как
 Material mortosyntaktyczny

..... знает, где
 ze szkoly podstawowej

и нова лексыка.

..... не (умет) пилить.

Помнишь (инструкцию)?

17. Określanie sposobów przekazu informacji

- сказал, что Materiał morfosyntaktyczny
..... сказал, как ze szkoły podstawowej
..... рассказал (содержание i nowa leksyka.
рассказа).
..... говорил о (своей поездке).
..... позвонил (Вере).
..... передают по радио.
..... сказал по телефону.
..... получил по почте.

18. Charakterystyka osób, przedmiotów, czynności i zjawisk

- Какой этот? Materiał morfosyntaktyczny
..... (голубой, голубого цвета). ze szkoły podstawowej
Твой ответ (правильный). i nowa leksyka.
(Он) рассказал более (интересно), чем (Миша). Рассказ (Зоси) самый (интересный).
(Она) всегда опаздывает. Przysłówki oznaczające często-
Часы спешат (отстают). tliwość danego zjawiska. Cza-
sowniki opazdywać, отставать,
спешить.

19. Wyrażanie stosunków czasowych

- Сейчас (пять) часов. Materiał morfosyntaktyczny
Вчера в (семь) часов утра ze szkoły podstawowej
..... половина (второго), i nowa leksyka.
в половине (пятого),
четверть (второго),
без четверти (три),
пять минут (девятого). Materiał morfosyntaktyczny
(Он) работает (восемь) часов, ze szkoły podstawowej.
(пятнадцать) минут.
..... в этом году, через год,
после уроков.

Formy bezokolicznika na -ТЬ, -ТИ.
 Formy osobowe czasu teraźniejszego, przeszłego i przyszłego:
 (1) czasowników regularnych typu ЧИТАТЬ (kon. I) oraz czasowni-
 ków zakonczonych na -АТЬ typu ПИСАТЬ i czasowników typu
 НЕСТИ,

Часовник

W wyniku nauki w klasie I ZSZ uczeń powinien umieć postu-
 gować się poniższymi materiałami morfologicznymi:

Хорошо, что
 любит (Катю).
 любит (читать).
 (Мне) не нравится, что
 (Ему) нравится (фильм).
 Материал морфосyntaktyczny
 ze szkoły podstawowej
 i nowa leksyka.

zjawisk, ludzi

22. Wyżazanie oceny i emocjonalnego stosunku do przedmiotów,

(не) могу (пойти).
 могли нам (сказать).
 не успел (прочитать).
 Нужно (открыть окно).
 (Вам) надо (еще раз повторить
 лекции).
 Материал морфосyntaktyczny
 ze szkoły podstawowej
 i nowa leksyka.
 Wyżazy надо, нужно z bezoko-
 личnikiem.
 Rzeczowniki i zaimki w celow-
 niku.

21. Wyżazanie możliwości, konieczności

идём (купаться).
 (с)делаю для (тебя).
 зайдет за (тобой).
 Для чего этот прибор?
 для измерения темпера-
 тура.
 Материал морфосyntaktyczny
 ze szkoły podstawowej
 i nowa leksyka.
 Przyimek для z rzeczownikami
 w dopełniaczu.

20. Wyżazanie celu i przeznaczenia

Первое сентября тысяча
 девятсот года.

- 2) czasowników regularnych typu говорить (kon. II) oraz czasowników:
 - zakończonych na -ить, еть typu просить, смотреть і
 - zakończonych na -ить typu знакомить,
- 3) czasowników быть, ехать, идти, хотеть, бежать, стоять, жить,
- 4) czasowników zwrotnych, którym w języku polskim odpowiadają także czasowniki zwrotne np. называться, купаться.

Formy trybu rozkazującego w 2 osobie l.p. i l.mn.

Czasowniki dokonane i niedokonane.

Rzeczownik

Formy gramatyczne l.p. i l.mn. rzeczowników żywotnych i nieżywotnych twardo- i miękkotematowych rodzaju żeńskiego i męskiego zakończonych na -а, -я (dekl. I).

Formy gramatyczne l. p. i l.mn. rzeczowników rodzaju męskiego twardo- i miękkotematowych zakończonych na spółgłoskę (dekl. II). Miejscownik l.p. na у z przyimkiem в, на.

Formy gramatyczne l.p. i l.mn. rzeczowników rodzaju nijakiego twardo- i miękkotematowych zakończonych na -о, -е, (dekl. II).

Zaimek

Formy gramatyczne zaimków osobowych, dzierżawczych, pytających oraz wskazujących.

Przymiotnik

Najczęściej używane formy deklinacyjne przymiotników twardo- i miękkotematowych. Związek zgody przymiotników z rzeczownikami. Najczęściej używane niezłożone i złożone formy stopnia wyższego i najwyższego przymiotników.

Liczebnik

Związek liczebników głównych z rzeczownikami ze szczególnym uwzględnieniem liczebników 1, 2, 3, 4.

— zdobywać informacje, jak również udzielać informacji w formie twierdzącej i przeczącej, postępując się około 1300 wyrazami (1000 szkół podstawowa + około 300 kl. I), zachowując przy tym poprawną wymowę,
 — nawiązywać i podtrzymywać rozmowę, składającą się z kilku replik, wg poznanych wzorów przy wykorzystaniu słowniczka pomocniczego,

w zakresie sprawności mówienia

— rozumieć polecenia i wypowiedzi nauczyciela,
 — wypowiedzi kolegów,
 — krótkie dialogi nagrane w naturalnym tempie przez rodowitych Rosjan,
 — trąnie domyslać się znaczenia wyrazów na podstawie kontekstu, konsytuacji lub podobieństwa do języka polskiego.

w zakresie sprawności rozumienia mowy

По первушшым року науки в ЗСЗ учен повинен wykazywać się umiejętności розуміння в школі podstawowej, а в szczególності:

UMIEJĘTNOŚCI

Pozostałe formy części mowy występujące w komunikacji językowej należy wprowadzać w sposób zleksykalizowany.

Б (во), на, о (об)	— z miejscownikiem.
под, над, перед, за,	— z narzędnikiem.
в (во), на, через	— z biernikiem.
к (ко), по	
с (со), из, [около]	} — z celownikiem.
у, от, для, после, без,	

Узиче наступujących przyimków w typach zdań podanych w programie:

Przyimek

Najczęściej używane formy deklinacyjne liczebników porządkowych.

- zwięźle streszczać przeczytany tekst wg podanych pytań, słowniczka pomocniczego lub planu,
- posługiwać się zwrotami grzecznościowymi, zależnie od wieku i pozycji społecznej współrozmówcy,
- opanować pamięciowo 1—3 wiersze lub teksty piosenek.

w zakresie sprawności czytania

- poprawnie czytać i rozumieć teksty zamieszczone w podręczniku,
- rozumieć teksty dotyczące opracowanego materiału zawierające niektóre elementy językowe, których znaczenia uczeń może domyślić się na podstawie kontekstu i porównania z językiem polskim,
- wyszukiwać potrzebną informację w czasie samodzielnego (cisłego) czytania,
- przeczytać 6—8 stron tekstu,
- posługiwać się słownikiem dwujęzycznym.

w zakresie sprawności pisania

- wypisać z tekstu informacje na podany temat,
 - wypisać wyrazy i zwroty związane ze specjalnością zawodową ucznia, grupując je tematycznie,
 - napisać kartkę z okolicznościowymi życzeniami, pozdrowieniami,
 - napisać list do kolegi (w zakresie tematyki programowej).
- Redagując wypowiedzi na piśmie uczeń powinien umieć korzystać ze słownika dwujęzycznego i ortograficznego.

KLASA II

(1 godzina tygodniowo)

MATERIAŁ MORFOSYNTAKTYCZNY

PRZYKŁADY
GRAMATYCZNE
SKŁADNIKI ZDAN

1. Zawieranie znajomości, wskazywanie osób*

2. Określanie związków (zależności) zachodzących między przedmiotami, osobami, zjawiskami*

3. Wyrażanie przyczyny i skutku*

4. Określanie stanu fizycznego i psychicznego człowieka*

5. Określanie przestrzeni, po której odbywa się ruch*

6. Określanie osób wg zawodu, funkcji i miejsca pracy

(Он) по специальности
Przyimek по z rzeczownikami
(армом).
w celowniku

(Он) специалист по (сельско-
му хозяйству).

7. Wskazywanie i określanie przedmiotów, zjawisk, procesów*

8. Określanie wieku*

9. Wyrażanie oddziaływania*

10. Określanie miejsca pobytu (znajdowanie się) osób, przedmiotów, przebiegu czynności

Где находится (почта)?
Czasownik находится.

Вокзал (находится) совсем
Przysłówki рядом, близко, не-
далеко.

(Его) нигде нет.
Przysłówек нигде.

11. Określanie kierunku ruchu

(Он) пошел до (здания) шко-
лы и вернулся.
Różnica w użyciu przysłówków
в і до.

(Он) пошел в (школу).
Przysłówек нікуда.

12. Wyrażanie nabycia i utraty*

* — na materiale morfosyntaktycznym z klas poprzednich

13. Wyrażanie pragnień i zamierzeń*

14. Określanie sposobów poruszania się

..... поднимается по лестнице, спускается на лифте, идёт пешком.

Часовники поднимаются, спускаются. Приimek по z rzeczownikami w celowniku. Приimek на z rzeczownikami w miejscowniku.

15. Określanie czynności i rodzajów zajęć

(Петя) готовится к (экзамену). Czasownik готовиться z rzeczownikami w celowniku.

16. Określanie wiedzy, umiejętności oraz sposobów ich zdobywania

Из (журнала) Саша узнал, что

Часownik узнать (из чего, где, о чём, от кого) w zdaniach pojedynczych i złożonych.

..... узнал от (Мирка) о поездке в

Zdania zawierające partykułę ли.

Я хочу узнать, читал ли ты

Часownikи знакомиться, познакомиться z rzeczownikami w narzędniku.

..... знакомится с (новым материалом).

17. Określanie sposobów przekazu informacji

..... объясняет (задание).

Часownik объяснять (что? кому?), учить (что?) w zdaniach pojedynczych i złożonych.

..... учит (обрабатывать деталь).

..... учит, как (обработать деталь).

18. Charakterystyka osób, przedmiotów, czynności i zjawisk

..... точил по чертежу.

..... сделал по проекту.

..... построил по лицензии.

Приimek по z rzeczownikami w celowniku.

Это платье на (3 сантиметра) длиннее.

Приimek на z liczebnikami głównymi w bierniku.

19. Wyżanie stosunków czasowych

До (начала) второй смены
осталось (десять минут).
(Я) отдам тебе эту книгу) через
три дня.
(Я) прочитано эту книгу) за три
дня.

Różnice znaczeniowe w użyciu
konstrukcji) через (пять) часов,
за (пять) часов.

Przyimek po z rzeczownikami
w celowniku dla określenia te-
gularnie powtarzających się
czyności.

Każдый час (он) смотрел за
приборами).
Zaimek кажды з rzeczownika
mi oznaczającym czas w bier-
niku l. poj. i l. mn.

20. Wyżanie celu i przeznaczenia

Бы в командировку? (в отпуск,
Przyimek в z rzeczownikami w
bierniku. Wyrażenie по делам.

21. Wyżanie możliwości (konieczności)

(Ему) можно сказать об этом.
Wyгазы можно, нельзя z bez-
околичником. Rzeczowniki i za-
imki w celowniku.

22. Wyżanie oceny i emocjonalnego stosunku do przedmiotów,

zjawisk, ludzi
(Я) рад, что
(Он) доволен, потому что
(Я) считало (его) хорошим спе-
циалистом).

23. Wyżanie warunku

Если (будет) , мы
(подем)
(Мама) купит, если
Если бы (он знал),
(не спрашивал) бы (тебя).
Formy trybu warunkowego.

Materiał morfosyntaktyczny

ze szkoły podstawowej
i nowa lekcyjka.

24. Wyrażanie przekonań i stosunków modalnych

(Мне) кажется, что Materiał morfosyntaktyczny
(Аня) думает, что ze szkoły podstawowej
i nowa leksyka.

*W wyniku nauki w klasie II ZSZ uczeń powinien umieć postu-
giwać się materiałem morfosyntaktycznym z klasy I oraz poniż-
szym:*

Czasownik

Formy czasowników niezwrrotnych odpowiadających w języku polskim czasownikom zwrotnym, np.: опоздить, дружить.

Czasowniki dokonane i niedokonane.

Formy trybu warunkowego.

Rzeczownik

Formy gramatyczne l.poj i l.mn. rzeczowników rodzaju żeńskiego zakończonych na spółgłoskę (III dekl.).

Formy gramatyczne l. poj. i l. mn. rzeczowników zakończonych na -ия -ие.

Liczebnik

Najczęściej używane formy gramatyczne głównych i porządkowych liczebników prostych i złożonych.

Przysłówek

Przysłówki sposobu, stopnia i miary. Stopień wyższy i najwyższy przysłówków.

Przyimek

Oprócz przyimków wymienionych w programie klasy I przyimki:

до — z dopełniaczem,

за — z biernikiem,

на — z liczebnikami głównymi w bierniku.

Pozostałe formy części mowy występujące w komunikacji językowej należy wprowadzać w sposób zleksykalizowany.

Po drugim roku nauki w ZSZ, oprócz umiejętności wymienionych w programie klasy I, uczeń powinien:

- w zakresie sprawności rozumienia mowy
- rozumieć dłuższe wypowiedzi nauczyciela, dotyczące życia codziennego,
- wyodrębniać potrzebne informacje z dwukrotnie wysłuchanego tekstu (w tym informacje związane ze specjalnością zawodową ucznia).
- w zakresie sprawności mówienia
- porozumiewać się posługując się około 1500 wyrazami (1300 kl. I + około 200 kl. II), zachowując przy tym poprawną wymowę,
- streszczać przeczytany tekst nie korzystając z żadnych elementów pomocniczych,
- wypowiadać się w związku z własnymi przeżyciami,
- umieć przekazać podstawowe informacje o miejscowości, w której mieszka i swoim zawodzie,
- opanować pamięciowo I—2 nowe wiersze lub teksty piosenek.

w zakresie sprawności czytania

- rozumieć napisy o charakterze informacyjno-ostrzegawczym,
- znaleźć w czasie samodzielnego czytania krótkiego tekstu informacyjno-użytkowego odpowiedź na uprzednio postawione pytanie,
- przeczytać samodzielnie 6—8 stron tekstu, w tym 2—3 strony związane ze specjalnością zawodową,
- umieć korzystać ze słownika specjalistycznego.

w zakresie sprawności pisanania

- napisać streszczenie opracowanego tekstu fabularnego,
- wypisać potrzebne informacje z samodzielnie czytanego tekstu w tym także specjalistycznego,
- napisać w punktach podstawowe informacje uzyskane na podstawie samodzielnie przeczytanego tekstu popularnonaukowego lub specjalistycznego.

INDEKS KATEGORII SEMANTYCZNYCH

L.p.	Nazwa kategorii	Klasy	
		I	II
1	Zawieranie znajomości, wskazywanie osób	×	
2	Określanie związków (zależności) zachodzących między osobami, przedmiotami, zjawiskami	×	
3	Wyrażanie przyczyny i skutku	×	
4	Określanie stanu fizycznego i psychicznego człowieka	×	
5	Określanie przestrzeni po której odbywa się ruch	×	
6	Określanie osób wg zawodu, funkcji i miejsca pracy	×	×
7	Wskazywanie i określanie przedmiotów, zjawisk, procesów	×	
8	Określanie wieku	×	
9	Wyrażanie oddziaływania	×	
10	Określanie miejsca pobytu (znajdowania się) osób, przedmiotów, przebiegu czynności	×	×
11	Określanie kierunku ruchu	×	×
12	Wyrażanie nabycia i utraty	×	
13	Wyrażanie pragnień i zamierzeń	×	
14	Określanie sposobów poruszania się	×	×
15	Określanie czynności i rodzajów zajęć	×	×
16	Określanie wiedzy, umiejętności oraz sposobów ich zdobywania	×	×
17	Określanie sposobów przekazu informacji	×	×
18	Charakterystyka osób, przedmiotów, czynności, zjawisk	×	×
19	Wyrażanie stosunków czasowych	×	×
20	Wyrażanie celu i przeznaczenia	×	×
21	Wyrażanie możliwości, konieczności	×	×
22	Wyrażanie oceny i emocjonalnego stosunku do przedmiotów, zjawisk, ludzi	×	×
23	Wyrażanie warunku		×
24	Wyrażanie przekonania i stosunków modalnych		×
	Ogółem	22	14

komunikatu. W jakiej występuje uczeń jako nadawca i odbiorca mianami sytuacji, w której przebiega komunikacja językowa i wymo- i przekazywania zamierzonych treści i intencji, zgodnie z wymo- skutecznego porozumiewania się, a więc efektywnego odbierania Przez kompetencje komunikacyjną rozumie się umiejscowienie znajomości elementów języka i reguł ich łączenia. zienia zdań leksykalnie i grammatycznie poprawnych, opartych na Przez kompetencje językową rozumie się umiejscowienie two- kresie określonym przez poszczególne działy programu.

komunikacyjnej i kompetencji językowej (lingwistycznej) w za- towania u uczniów dwóch rodzajów kompetencji: kompetencji proces uczenia się i nauczania języka zmierzac będzie do kształ- W programie języka rosyjskiego przyjęto także założenie, że nia każdej z tych sprawności.

Poszczególne rozdziały programu określają zakres opanowa- ustnie i na piśmie.

tekstu drukowanego i pisanego) oraz przekazywane informacje w jej (rozumienie mowy) i wzrokowej (czytanie ze zrozumieniem- sprawności językowych: odbierania informacji w formie słucho- języku, zmierzające do kształtowania czterech podstawowych skiego stanowią ćwiczenia w działalności komunikacyjnej w tym W programie zakłada się, że istotę nauczania języka rosyj-

4. Zagadnienia związane z realizacją programu.

3. Umiejscowienie.

2. Treści kształcenia i wychowania.

1. Cele kształcenia i wychowania.

Program zawiera następujące rozdziały:

kie same.

Programu nauczania języka rosyjskiego w szkole podstawowej. Jego struktura i podstawowe założenia glottodajdaktyczne są ta-

mn

1. Podstawowe założenia i struktura progra-

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ PROGRAMU

Ze względu na małą liczbę godzin nauki języka (około 60 w każdej klasie) zakłada się przede wszystkim utrwalanie i pogłębianie wiadomości i umiejętności przyswojonych przez uczniów w szkole podstawowej, natomiast w ograniczonym stopniu rozwijanie podstawowych sprawności na nowym materiale morfosyntaktycznym i leksykalnym, głównie o charakterze ogólnotechnicznym i związanym z wybraną specjalnością zawodową.

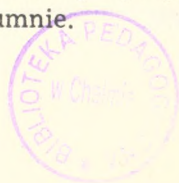
2. Dobór i układ materiału językowego

Za podstawę układu i gradacji materiału językowego przyjęto kategorie semantyczne, którym podporządkowano struktury syntaktyczne i morfologiczne. Przedstawiony w programie materiał morfosyntaktyczny obejmuje przede wszystkim zakres szkoły podstawowej, z tym, że powinien on być ćwiczony i utrwalany nie tylko na znanej uczniom leksyce, lecz także na nowym słownictwie. Przykładem mogą służyć zamieszczone w niektórych typach zdań słowa ogólnotechniczne lub nawet specjalistyczne. Takie podejście do utrwalenia materiału wprowadzonego w szkole podstawowej powinno cechować cały proces dydaktyczny.

Nowy materiał morfosyntaktyczny jest opisany szczegółowo. Jego zakres jest zbliżony do tego, jaki obowiązuje uczniów I i II klasy szkół średnich, co powinno umożliwić absolwentom kontynuowane nauki języka rosyjskiego w technikum lub liceum zawodowym.

Dobór materiału morfologicznego jest uwarunkowany trojako: kategoriami semantycznymi, a w ich zakresie typami zdań oraz tematyką. Materiał morfosyntaktyczny, podzielony na klasy, zawiera przykłady typów zdań używane dla wyrażenia określonych kategorii semantycznych. Przykłady typów zdań podane są w lewej kolumnie i mają charakter ilustracyjny w tej części płaszczyzny leksykalnej, która nie jest znacząca dla danego typu zdania.

Obligatoryjne składniki zdań charakterystyczne dla wyrażania danej kategorii semantycznej, które powinny być przez uczniów opanowane, są opisane w prawej kolumnie.

- Materiał morfologiczny przedstawiony jest także wg klas wyrazów. Materiał składniowy wymagający ćwiczeń (np. rząd czasowników i innych części mowy) został ujęty w opisie przykładów typów zdań.
- W działale programu Treści kształcenia zawarty jest tylko taki materiał językowy, którym uczeń powinien umieć posługiwać się w procesie tworzenia i przekazywania ustnych oraz pisemnych wypowiedzi. Z systemu morfologicznego wybrałno te elementy i reguły ich łączenia, które mogą być przydatne w komunikacji językowej na danym poziomie zaawansowania językowego.
- Zarówno nowe słownictwo jak i nowy materiał morfologiczny wymagać będą przypomnienia i utrwalenia zasad ortograficznych poznanych w szkole podstawowej. W zależności od stwierdzonych odstępstw od norm artykulacji należy korygować i doskonalić wymowę, akcentację i intonację wypowiedzi uczniowskich.
- ### 3. Umiejętności i sprawności językowe
- Cele nauczania języka rosyjskiego sformułowane zostały w kategoriach sprawnościowych, co oznacza, że w wyniku nauki w szkole powinny być ukształtowane u uczniów cztery podstawowe sprawności językowe: rozumienie tekstu mówionego i czytanego, mówienie i pisanie.
- W rozdziale Umiejętności zawarty jest wykaz umiejętności dla każdej z podstawowych sprawności językowych, które uczeń powinien opanować w poszczególnych latach nauki. Klasy programowo wyższe bazują na umiejętnościach opanowanych w klasach poprzednich, dlatego w wykazie dla danej klasy już one nie figurują. W żadnym wypadku nie zwałnia to nauczyciela od doskonalenia umiejętności już ukształtowanych.
- Poziom rozwoju umiejętności w każdej klasie wyznaczają: 1. Zestaw kategorii semantycznych, jakie uczeń powinien umieć wyrazić.
2. Zasoó środków językowych, za pomocą których uczeń powinien dane kategorii wyrazić.

3. Tematy i sytuacje, w ramach których powinny być te umiejętności realizowane.

Umiejętności z zakresu sprawności rozumienia ze słuchu i mówienia kształtowane i rozwijane są przede wszystkim w ramach tematów i sytuacji dotyczących życia codziennego, a umiejętności z zakresu sprawności czytania.

Przyjmuje się za podstawę tezę, że uczeń powinien znacznie więcej rozumieć konstrukcji morfosyntaktycznych i jednostek leksykalnych niż te, które są uwzględnione w programie do opamięnienia w komunikacji ustnej.

W szkołach zawodowych istotne jest, aby rozwijane sprawności realizowane były także w sytuacjach związanych z pracą zawodową, wynikającą ze specjalizacji uzyskiwanej w toku kształcenia.

Sprawność rozumienia tekstu pisanego zajmuje szczególną pozycję z racji konieczności przygotowania uczniów do wykorzystania znajomości języka w przyszłej pracy zawodowej. W pracy z tekstem informacyjno-użytkowym powinny dominować ćwiczenia w rozumieniu, a szczególnie w wydobywaniu z niego potrzebnych informacji. Istotne znaczenie mają ćwiczenia na kształtowanie domysłu językowego odpowiednio zaplanowane i konsekwentnie realizowane. Wprowadzanie uczniów w samodzielną lekturę tekstów związanych z zawodem wymagać więc będzie takiego etapu, w którym nauka cichego czytania prowadzona będzie pod kierunkiem nauczyciela na lekcji, co w pewnym okresie ograniczać może czas przeznaczony na rozwój sprawności mówienia.

Dopuszcza się różną hierarchizację sprawności językowych w zależności od specyfiki kształcenia w poszczególnych zasadniczych szkołach zawodowych, np. w zasadniczych szkołach handlowych — zawód sprzedawca dominować powinna umiejętność porozumiewania się w konkretnych sytuacjach, w jakich mogą się znaleźć uczniowie na stanowisku pracy; w zasadniczych szkołach mechanicznych bardziej przydatna będzie umiejętność rozumienia tekstu drukowanego.

Rozwijanie sprawności językowych nie jest jednoznacznie związane z określoną metodą nauczania, toteż program nie preferuje żadnej, pozostawiając nauczycielom swobodę wyboru sposobów i środków zmierzających do możliwie najefektywniejszej realizacji celów programu. W zależności od cech grupy uczniowskiej, poziomu zaawansowania językowego i rodzaju ćwiczonego materiału językowego użyteczne mogą okazać się elementy każdej ze znanych metod i podejść. Wielość i różnorodność metod i technik nauczania będzie o tyle sprzyjać efektom kształcenia, o ile decyzyje dotyczące ich wyboru i zastosowania okażą się dostatecznie uzasadnione.

W myśli programu, nadrzędną zasadą nauczania i uczenia się jest języka rosyjskiego powinna być zasada aktywnej komunikatywności, z której wynika m.in. podmiotowe traktowanie ucznia oraz konieczność stwarzania bodźców motywacyjnych w procesie dydaktyczno-wychowawczym.

Produktywne opanowanie materiału językowego uznaje się za pełne wtedy, kiedy uczeń potrafi przekazać zamierzone treści lub zakomunikować rozmówcy swe intencje odpowiednio do określonej w programie sytuacji, dokonując wyboru i łączenia właściwych elementów z dotychczas poznanych. Zadaniem nauczyciela jest organizowanie takich sytuacji, w których uczeń będzie mógł dokonywać prób posługiwania się materiałem językowym w celach komunikacyjnych, jak również wskazywanie mu, które z możliwych w danej sytuacji wypowiedzi są najwłaściwsze, zależnie od tego, do kogo się zwraca i w jakiej roli występuje.

Jeśli rzeczą nieuniknioną, że uczniowie przy próbach swobodniejszego posługiwania się językiem rosyjskim będą popełniać błędy językowe. Inaczej należy traktować błędy językowe występujące przy próbach swobodniejszego (spontanicznego) posługiwania się językiem, inaczej zaś pojawiające się podczas ćwiczeń utrwalających i wdrażających. W pierwszym przypadku nie wskazana jest zbytnia ingerencja w czasie trwania wypowiedzi. Błędy powstaje w toku samodzielných prób wypowiedzi należy poprawić dopiero po jej zakończeniu, aby nie naruszać organizacji tekstu uczniowskiego i tym samym nie zmniejszać płynności

wypowiedzi. W toku realizacji ćwiczeń wdrażających należy błędom zapobiegać, a w skrajnych przypadkach korygować je na bieżąco.

Kształtowanie sprawności receptywnych, a więc rozumienie ze słuchu i czytanie, powinno w znacznej mierze odbywać się w toku samodzielnej pracy uczniów przy wykorzystaniu, w miarę możliwości różnego rodzaju nagrań i lektur związanych z tematyką programową.

Podstawowym elementem rozwijania sprawności czytania powinno być samodzielne czytanie w domu tekstów zaleconych przez nauczyciela. Początkowo mogą to być teksty preparowane lub ich fragmenty, następnie teksty adaptowane o zwiększonym zasobie słownictwa w stosunku do przyswojonego w kursie szkolnym. Czytanie takie ma na celu przyzwyczajenie uczniów do korzystania ze słowników, ćwiczenia w „domyślaniu się” znaczenia wyrazów i zwrotów, na podstawie kontekstu lub ich budowy morfosyntaktycznej, a więc przygotowania do samodzielnego czytania wybranych tekstów oryginalnych na interesujące tematy.

4. Realizacja tematyki zawodowej

Specyfika nauczania — uczenia się języka rosyjskiego w szkole zawodowej polega na uwzględnianiu w procesie dydaktyczno-wychowawczym treści ogólnotechnicznych oraz związanych ze specjalnością zawodową ucznia. Wymaga to zapoznania się uczniów z podstawowym słownictwem z zakresu swojej specjalności po to, żeby mogli oni korzystać za pomocą słownika technicznego i słowników specjalistycznych (patrz. zał. nr 1) z opracowań w języku rosyjskim i porozumiewać się na tematy związane z wykonywanym zawodem.

Realizację tego celu umożliwią przede wszystkim teksty pozapodręcznikowe, specjalnie przygotowane przez WSiP oraz oryginalne z czasopism ogólnotechnicznych i zawodowych (patrz zał. nr 2). Uczniowie powinni wiedzieć w jakim czasopiśmie mogą znaleźć informacje dotyczące wybranego zawodu.

5. Przygotowanie uczniów do samodzielnej pracy nad językiem

Jednym z celów nauczania i uczenia się języka rosyjskiego jest przygotowanie uczniów do dalszej samodzielnej pracy nad

Szczegółowe uwagi, dotyczące nauczania języka rosyjskiego w zasadniczej szkole zawodowej znajdują się w następujących publikacjach metodycznych. —

— kierowanie jego pracą domową,
— kształtowanie postawy, nawyków i wytrabianie techniki kon-
tynuowania samodzielnej pracy nad językiem.
Samodzielna praca uczniów stanie się efektywną wtedy, kiedy nauczyciel wyjasni, które ze stosowanych metod lub technik po-
mogą im w realizowaniu postawionych celów i dla czego. Ucznio-
wie powinni zdobyć umiejętność operowania różnorodnymi środ-
kami dydaktycznymi (audialnymi, wizualnymi, źródłami teksto-
wymi) i ich wykorzystania. Inicjatywa, nowatorstwo i pomysło-
wość samych uczniów w zakresie techniki uczenia się powinny
zawsze znaleźć uznanie nauczyciela.

Istotnym elementem samokształcenia językowego jest własna kontrola. Należy więc wdarać uczniów do różnych jej form (sprawdzania własnych umiejętności językowych, dostrzegania własnych błędów, analizowania ich przyczyn i poprawiania ich samodzielnie bez czekania na pomoc nauczyciela, np. sprawdza-
nie w kierunku do ćwiczeń, w słownikach i encyklopediach).
Obowiązkiem nauczyciela jest systematyczne doskonalenie swego warsztatu pracy, a więc gromadzenie i stosowanie różno-
rodnych środków dydaktycznych, funkcjonujących najlepiej i naj-
skuteczniej w warunkach pracowni języka rosyjskiego. W zasad-
niczych szkołach zawodowych duże znaczenie odgrywa groma-
dzenie przez nauczyciela czasopism branżowych, materiałów re-
klamowych, katalogów, instrukcji obsługi maszyn, charakterys-
tycznych etykietek, niektórych opakowań związanych z typem
szkoły.

Stąd samokształcenie i samokontrola uczenia należy do
istotnych składników procesu dydaktyczno-wychowawczego.
Samokształcenie należy wprowadzać, w zależności od upodo-
bań i zainteresowań wykorzystania języka obcego w życiu, w przys-
łej pracy zawodowej, m.in. poprzez:

WYKAZ SŁOWNIKÓW SPECJALISTYCZNYCH

1. **Słownik chemiczny rosyjsko-polski.** Red. Zofia Sobecka, Waldemar Choiński. Wyd. II. WNT. Warszawa, 1972.
2. **Słownik ekonomiczny rosyjsko-polski.** Red. Danuta Rydzewska, Tamara Krywol PWE. Warszawa, 1984.
3. **Słownik elektryczny rosyjsko-polski.** Red. M. Mazur PWT. Warszawa, 1956.
4. **Słownik geodezyjny w 5 językach.** Opr. W. Sztompke i in. PPWK. Warszawa, 1954.
5. **Słownik hutniczy rosyjsko-polski.** Red. J. Schoepping i J. Siedlecka. PWT. Warszawa, 1955.
6. **Słownik inżynierijsko-budowlany rosyjsko-polski** (L. Bar i in.). Red: A. Zboiński. PWT. Warszawa, 1956.
7. **Słownik mechaniczny rosyjsko-polski.** Red. Z. Okołowa, Z. Czerni, B. Burczyński. PWT. Warszawa, 1956.
8. **Słownik papierniczy w 4 językach.** Red. Krystyna Baczyńska. Wydawnictwo Przemysłu Lekkiego i Spożywczego. Warszawa, 1966.
9. **Słownik poligraficzny rosyjsko-polski.** Red. Władysław Tacikowski. PWT. Warszawa, 1955.
10. **Słownik rolniczy rosyjsko-polski.** PWRiL. Warszawa, 1966.
11. **Słownik roślin użytkowych w 6 językach.** Red. Zbigniew Podbielkowski. PWRiL. Warszawa, 1980.
12. **Słownik samochodowo-transportowy rosyjsko-polski.** Red. Ludwik Krzymowski. PWT. Warszawa, 1955.
13. **Podręczny 5 języczny słownik górniczy.** Główne Biuro Studiów i Projektów Górniczych. Katowice, 1972.
14. **Ilustrowany słownik samochodowy 6 języczny.** Red. Czesław Blok, Wiesław Jeżewski. PWT. Warszawa, 1983.
15. **Mały słownik techniczny rosyjsko-polski.** Red. Elżbieta Głowacka, Maria Martin. Wyd. III. WNT. Warszawa, 1973.
16. **Mały słownik techniczny polsko-rosyjski** Red. Marian Porwita, J. Siedlecka. WNT. Warszawa, 1963.
17. **Wielki słownik techniczny rosyjsko-polski.** Red. Maria Martin. Wyd. 7. WNT. Warszawa, 1983.
18. **Wielki słownik techniczny polsko-rosyjski.** Red. Jan Szarski. Wyd. 4. WNT. Warszawa, 1976.

WYKAZ CZASOPISM O NACHYLENIU ZAOWODOWYM

1. Czasopisma dla dzieci i młodzieży

Юный натуралист

Юный техник

Квант

Моделист конструктор

Техника молодежи

Сельская молодежь

2. Czasopisma populatnonaukowe

Новое в жизни, науке, технике. Серия:

Радиоэлектроника

Сельское хозяйство

Строительство и архитектура

Техника

Торговля и бытовое обслуживание

Транспорт

Техника в сельском хозяйстве

3. Czasopisma specjalistyczne

Автомобильная промышленность

Бумажная промышленность

Водный транспорт

Лудок

Деревообрабатывающая промышленность

Железнодорожный транспорт

Журнал мод

Земледелие

Кинемеханик

Кожевенно-обувная промышленность

Лесное хозяйство

Машиностроитель

Механизация строительства

Механизация и электрификация сельского хозяйства

На стройках России

Нефтяник
Общественное питание
Оптико-механическая промышленность
Путь и путевое хозяйство
Радио
Радиотехника
Садоводство
Сельский механизатор
Сельское хозяйство
Тракторы и сельхозмашины
Химическая промышленность
Цветоводство
Швейная промышленность
Электротехника
Электричество

© Copyright by
Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1994

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1994

Druk wykonano w Zakładach Graficznych „Drogowiec” sp. z o.o.
Kielce, ul. Sienna 2